

Výroční (průběžná) zpráva projektu specifického výzkumu na rok 2016 – zakázka č. 2138/01900**Název projektu: Technologie 21. století v životě seniora****Specifikace řešitelského týmu**

Odpovědný řešitel: Mgr. Klára Rybenská (Studentka doktorského studia na PdF UHK)

Školitel doktorandky: doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.

Celková částka přidělené dotace: 39 395 Kč**Stručný popis postupu při řešení projektu (max. 2 strany)**

Moderní technologie, ke kterým kromě internetu patří samozřejmě i smartphony a tablety, jsou v současnosti využívány téměř celou společností. Nejinak tomu je ve společnosti seniorů, kteří tyto technologie používají v některých případech stejně často a efektivně, jako mladí lidé. Nicméně v naší společnosti se nachází i tací senioři, kteří o tyto nástroje moderní doby nemají vůbec zájem. V neposlední řadě se též liší potřeby a další faktory, které ovlivňují u seniorů četnost používání těchto a podobných technologií. Cílem výzkumu bylo porovnat mezi sebou seniory, kteří žijí v domech důchodců a podobných institucích, kteří žijí v rodinách a kteří žijí sami. Zjistit, zda využívají moderní technologie, proč a za jakým účelem. Zda jsou pro ně moderní technologie důležité a z jakých důvodů.

Pomocí pozorování a rozhovorů se seniory byly zodpovězeny následující otázky (pod každou otázkou se nachází kurzívou psaná stručná odpověď (zjištění):

- Používají senioři moderní technologie?
 - *Ano. Nicméně používání moderních technologií jako je tablet a smartphone není tolik časté. V domovech důchodců ještě mnohem méně. Mnozí senioři používají předně počítač a internet.*
- Jaké moderní technologie nejčastěji používají?
 - *Počítač a internet.*
- Jak senioři reagují na moderní technologie (pokud dostanou například do ruky zařízení, které před tím neviděli)?
 - *Většina seniorů jsou opatrní a nejistí. Jiní (menšina) se ihned ujmou možnosti zařízení si nejvíce vyzkoušet. Nečekají na pokyny, jednoduše se pustí do „testování“ funkcí zařízení.*
- Jaké mají senioři potíže naučit se používat moderní technologie?
 - *K nejčastějším potížím patří zapomínání toho, co se naučili. Strach a jistý ostych k novému zařízení.*
- K jakým účelům senioři moderní technologie nejčastěji používají?
 - *Užití internetu (hlavně vyhledávání), e-mailu. Volání skrze Skype (či jiný program s podobným užitím).*
- Jakého vzdělání dosáhli senioři, kteří nejčastěji používají moderní technologie?

- Často se jedná o seniory vysokoškolsky vzdělané. Co se týče profese, tak nejčastěji náleží k těm seniorům, kteří se již alespoň částečně v zaměstnání setkali s počítači.
- V převážně jakém prostředí žijí senioři, kteří používají moderní technologie?
 - Jedná se hlavně o seniory, kteří hojně udržují kontakt s okolím, příbuznými, přáteli. Mají mnohé koníčky, jsou aktivní.
- Učí se senioři pracovat s moderními technologiemi sami, anebo navštěvují kurz, případně se učí od blízkých, přátel?
 - Nejčastěji navštěvují kurz, případně se učí sami. Mnozí žádají o pomoc blízké, hlavně vnoučata. Nicméně to nepovažují za výuku, spíše za rychlé rady.
- Jak senioři vnímají možnosti, případně limity, které jim poskytují moderní technologie?
 - Velmi kladně, vnímají počítače a techniku jako něco, co jim může pomoci v jejich běžném životě se něco naučit, něco vyhledat, s někým se setkat. Zároveň si ale mnozí uvědomují i nedostatky techniky – vede k pohodlnosti, člověk po ni dle názoru jednoho seniora může i hloupnout. Senioři zde vykazují silnou sebereflexi, netráví s technologiemi příliš mnoho času. Mnozí si uvědomují, že jim to může přidělat starosti (bolesti zad při dlouhém sezení u počítače a podobně).
- Znají senioři moderní technologie, které dovedou pomáhat v jejich samotném životě?
 - Internet, počítač. Jinak spíše ne. Někteří měli povědomí o chytrém náramku či hodinkách.
- Co by seniorům napomohlo takové technologie používat?
 - Hlavně se o nich dozvědět a naučit se s nimi pracovat. Mnozí se přiklání k názoru, že by jim někdo musel vysvětlit, k čemu jsou doopravdy tyto technologie vhodné a prospěšné.

Z výzkumu bylo zjištěno, že senioři, kteří žijí aktivním životem, využívají moderní technologie a mají zájem se s nimi učit nové věci. Tito senioři často navštěvují i kurzy, ne nutně zaměřené na informatiku a moderní technologie, nicméně se snaží dále vzdělávat. Často jsou členy spolků či klubů a vedou bohatý společenský život, pravidelně se stýkají s příbuznými, případně s nimi i žijí. Z technologií nejvíce využívají internet a to ke komunikaci s ostatními. Mnozí vlastní smartphone či tablet a snaží se držet krok se současnou dobou. Do této skupiny se dají řadit i ti senioři, kteří žijí sami a daleko od příbuzných či přátel. Technika jim pak slouží jako prostředek ke komunikaci, zároveň se ale stává mnohdy i jejich koníčkem. Výrazně odlišní jsou senioři žijící v domovech důchodců. Jsou často také mnohem starší, mohou být i nemocní. Mají malý kontakt s příbuznými a až na výjimky neprojevují o aktivní používání technologií výrazný zájem. Senioři v současné době jsou jiní, než bývali před deseti, dvaceti lety. Jsou silně ovlivňováni technologiemi mnohdy již v zaměstnání. Díky zvyšování průměrné doby dožití a pozdějšího nástupu do důchodu je nutné se neustále učit novým věcem a k této kategorii patří i moderní technologie. Můžeme usuzovat, že za dalších deset let budou senioři poměrně technicky znalí a počítače, internet anebo i tak specifická zařízení jako je tablet či smartphone budou považovat za nedílnou součást svých životů.

a) Splnění kontrolovatelných výsledků řešení

Článek s názvem *Digital technology in the contemporary lives of senior citizens* se momentálně nachází v tisku a měl by být publikován v odborném časopise *International Journal of Information and Education Technology (IJJET)* během tohoto roku (pravděpodobně jaro 2017).

VACEK, Pavel a Klára RYBENSKÁ. *Digital technology in the contemporary lives of senior citizens. International Journal of Information and Education Technology, 2017. V tisku.*

Přehled realizovaných výdajů:

a) osobní náklady (odměny): 600 Kč

b) stipendia a jejich stručné zdůvodnění: 3 900 Kč (Klára Rybenská, číslo účtu: 35-3761420257/0100)

Stipendium pro studentku bylo zvoleno jako motivační prvek za vykonanou práci. Studentka se v rámci projektu podílela na přípravě a realizaci výzkumu a dále na vyhodnocení výsledků. Zároveň je vedena jako spoluautorka výstupu z projektu.

c) materiálové náklady a jejich stručné odůvodnění

Kancelářské potřeby: 24 821 Kč

Knihy: 580 Kč

Materiálové náklady za kancelářské poplatky byly vyplaceny z důvodu navýšení částky specifického výzkumu o 18 495 Kč. Také původně odhadované částky za odborný článek i za předklad článku byly výrazně nižší.

Původní odhadované částky za publikaci na konferenci 13 500 Kč, výsledná částka 9 145,80 Kč.

Předpokládaná částka na tisk posteru: 1 200 Kč, výsledná částka: 0 Kč.

Knihy, které byly nakoupeny, jsou zaměřeny na výuku seniorů s moderními technologiemi a poslouží při vytváření příprav anebo samotné realizaci výuky předmětu Moderní technologie pro seniory v rámci Univerzity třetího věku.

d) náklady nebo výdaje na služby a jejich stručné zdůvodnění

Publikace v odborném periodiku: 9 145, 80 Kč

Publikační poplatek byl nižší vzhledem ke změně místa publikování. Ke změně došlo z důvodu, že původní plánovaný zdroj publikace (ICEPSY) již nebude pravděpodobně hodnoceno body RIV.

Kurzovné ztráty: 352,47 Kč

Celkem vyčerpáno: 39 399,27 Kč (rozdíl: -4,27 Kč)

Povinné přílohy:

a) kopie publikačních výstupů

b) výpis (export) z OBD – výsledky publikační činnosti podpořené projektem,

c) vyúčtování dotace - „Výsledovka po účtech s pohyby“ z ekonomického informačního systému Magion

Datum:

3.1. 2017

Podpis odpovědného řešitele

